

ÅRSREDOVISNING JUSTITIEKANSLERN 2021

Dnr 2021/7592

Innehåll

INLEDNING	3
RESULTATREDOVISNING	6
1. Om årsredovisningen	6
2. Verksamhetsöversikt	7
3. Tillsyn	9
4. Skadestånd inklusive rättegångar	14
5. Tryck- och yttrandefrihet inklusive rättegångar	22
6. Rättshjälp inklusive rättegångar	25
7. Övriga rättegångar	26
8. Övriga ärendeslag	27
9. Kompetensförsörjning	29
10. Tabeller	30
FINANSIELLA DOKUMENT	33
Resultaträkning	33
Balansräkning	34
Anslagsredovisning	35
Tilläggsupplysningar och noter	36
Sammanställning över väsentliga uppgifter	45
UNDERTECKNANDE AV ÅRSREDOVISNING	46

Sändlista (i pdf-format)

Justitiedepartementet	justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se
Finansdepartementet	fi.arsredovisning@regeringskansliet.se
Arbetsgivarverket	registrator@arbetsgivarverket.se
Ekonomistyrningsverket	registrator@esv.se
Riksdagens utredningstjänst	petita@riksdagen.se
Riksrevisionen	arsredovisning@riksrevisionen.se
Statskontoret	registrator@statskontoret.se
Konstitutionsutskottet	registrator.riksdagsforvaltningen@riksdagen.se

JUSTITIEKANSLERNS 308:e VERKSAMHETSÅR

Det är ett nytt år och det innebär att det är dags för mig att summera det gångna. I likhet med året dessförinnan har även det gångna året präglats av den pågående pandemin och de anpassningar av verksamheten som den har fört med sig. Vi har även detta år i stor utsträckning arbetat hemifrån, de flesta av våra möten har fått äga rum digitalt och sedvanliga sociala aktiviteter har förekommit endast i mycket begränsad omfattning. Detta har naturligtvis inneburit stora påfrestningar för verksamheten. Arbetet har dock underlättats väsentligt av att vi i slutet av 2020 började arbeta i ett digitalt ärendehanteringssystem. Övergången till ett digitalt arbetssätt har gått över förväntan och vi har inte drabbats av några egentliga problem. Särskilt när det gäller möjligheten att arbeta hemifrån har det digitala ärendehanteringssystemet varit av avgörande betydelse. Det bör ändå framhållas att de anpassningar som vi nödgats göra på grund av pandemin över tid har varit påfrestande för medarbetarna, inte minst avsaknaden av sociala kontakter och aktiviteter. En annan aspekt rör arbetsmiljön och att det inte är en självklarhet att alla medarbetare har möjlighet att ordna en fullgod eller ens acceptabel arbetsplats i hemmet. Ytterligare en aspekt av att vi i begränsad utsträckning varit på plats på kontoret är avsaknaden av spontana fysiska möten, vilka i en kunskapsorienterad verksamhet är av stor betydelse för kreativitet och innovationer.

Trots allt kan jag konstatera att vår verksamhet är så robust att den fungerar förhållandevis väl trots de extraordinära förhållanden som har rått i princip hela det gångna året. Vi har kunnat fullgöra vårt uppdrag med i stort sett bibehållen effektivitet i ärendehantering och inte minst har den flexibilitet som präglar verksamheten varit av stor betydelse. Tillsammans med det förhållandet att vi utnyttjar möjligheten till delegation på ett ändamålsenligt sätt bidrar detta till hög effektivitet samtidigt som resurserna kan användas där de bäst behövs.

Jag kan ändå konstatera att vi i något mindre mån detta år håller de tidsmål som vi i vår verksamhetsplan har bestämt för olika ärendetyper. Till någon del kan det förklaras av en ökad ärendetillströmning. Jag kan konstatera att vi under året fick in cirka 200 fler ärenden än föregående år och att vi i förhållande till 2019 har en ökning med närmare 600 ärenden. En betydande del av ökningen är hänförlig till ärenden om frihetsberövandeersättning där antalet inkomna ärenden numera närmar sig 2 500 ärenden mot att tidigare år ha legat runt eller strax under 2000. Det kan tyckas vara en relativt blygsam ökning men med hänsyn till myndighetens storlek och vårt omfattande uppdrag är ökningen ändå kännbar. En annan förklaring till de ökade omloppstiderna kan tillskrivas de anpassningar av arbetet som pandemin fört med sig. Vissa arbetsuppgifter, som expediering, har varit mer tidskrävande när de utförts hemifrån och inledningsvis innebar det nya ärendehanteringssystemet en viss fördröjning i arbetet. Andra arbetsuppgifter har av olika skäl inte lämpat sig för att utföras hemifrån, bland annat med hänsyn till frågor om sekretess och integritetsskydd, vilket har lett till att vissa ledtider förlängts. Vi har ännu inte heller fullt ut kunnat utnyttja alla de effektiviseringar som det nya ärendehanteringssystemet möjliggör. Trots det nu sagda anser jag att årets resultat får anses vara tillfredsställande.

Som jag har framhållit i tidigare årsredovisningar är Justitiekanslern en modern arbetsplats där det där svårfångade begreppet ”högt i tak” väl beskriver arbetsklimatet. I likhet med tidigare år har även denna årsredovisning färdigställts av medarbetarna och mig gemensamt. Arbetssättet ger det mervärdet att medarbetarna får god kännedom om myndighetens resultat och utveckling.

Ärendehanteringens beskrivs närmare i följande avsnitt. Vi har under året haft vad som kan betecknas som ett normalt inflöde av ärenden. Som ovan framhållits kan det dock konstateras att det under de senaste åren varit en viss ökad ärendetillströmning. Även om den inte varit anmärkningsvärt hög något år ligger vi nu på en ärendemängd på cirka 8 000 ärenden per år i stället för som tidigare varit fallet knappt 7 500. Vi har inte heller detta år haft några massärenden som vissa tidigare år medfört en högre ärendemängd än vad som brukar vara fallet. Vi har kunnat konstatera att komplexiteten i och omfattningen av våra rättegångar har ökat. Dessamma kan i någon mån även karaktärisera skaderegleringsärendena.

Under de senaste åren har vi intensifierat vår tillsynsverksamhet och utvecklat formerna för densamma. Dessvärre har pandemin medfört att vi under året, i likhet med föregående år, inte har kunnat bedriva någon tillsyn på plats ute hos myndigheterna. Vi har trots detta genomfört flera tillsynsprojekt där granskningen skett i våra egna lokaler. I syfte att tillsynen ska resultera i en förbättrad verksamhet hos berörda myndigheter har vi även detta år ägnat kraft åt att följa upp hur anmärkningar i tidigare tillsynsbeslut har tagits om hand. Uppföljning ingår numera som en naturlig del i tillsynsärendena.

Gruppen tryck- och yttrandefrihetsärenden är inte heller detta år antalsmässigt så stor. Frågorna är dock av särskild betydelse på grund av sin koppling till grundläggande värden i vår demokrati och med tanke på Justitiekanslerns exklusiva åklagarroll. Vårt uppdrag innebär å ena sidan att värna det fria ordet men å andra sidan att sätta gränserna för vad som får sägas. Dessa ärenden ägnas därför regelmässigt särskild uppmärksamhet. Vid årsskiftet 2019/2020 infördes en ny bestämmelse om ansvarsfrihet för äldre information (se 6 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen). Bestämmelsen i fråga har i likhet med föregående år tillämpats i ett flertal ärenden och lett till att flera förundersökningar och åtal fått läggas ner.

Under året har flera medarbetare avslutat sin anställning. Att så har skett har inte kommit som någon överraskning utan tvärtom varit förväntat. Under första halvåret 2017 anställdes ett relativt stort antal föredragande med anledning av det utvidgade tillsynsuppdrag som myndigheten då hade fått. Dessa föredragande, som regelmässigt anställs på tidsbegränsade förordnanden, brukar söka sig vidare efter cirka fyra år och det är det som har varit fallet nu. Vid förra årsskiftet gick dessutom en av byråcheferna i pension och under våren slutade en byråchef för att tillträda en annan tjänst. Det är dock mycket glädjande att vi har kunnat attrahera mycket kompetenta medarbetare som har ersatt dem som slutat under året. Att vara en attraktiv arbetsgivare är emellertid inte något som kommer av sig självt utan är beroende av att det finns en väl fungerande administration och en ledningsfunktion som förmår att både ställa krav och att skapa en god arbetsmiljö.

Som jag nämnde inledningsvis har arbetsmiljön inneburit en hel del utmaningar, särskilt med anledning av att vi i stor utsträckning arbetat hemifrån, där den fy-

siska arbetsmiljön regelmässigt är sämre. Vi har fortsatt att i likhet med föregående år tillhandahålla hjälpmedel i form av bland annat skärmar, tangentbord samt i några fall även kontorsstolar. Vi har utvecklat rutiner och riktlinjer för våra digitala möten samt förbättrat uppkopplingen till vårt nätverk. Vi har också haft kontinuerliga kontakter med medarbetarna digitalt och via telefon eftersom den dagliga samvaron har inskränkts betydligt.

Under de föregående åren har vi genomfört ett omfattande arbete för förbättrad säkerhet. I slutet av förra året påbörjades den sista delen av det arbetet, som har gått ut på att se över vår informationssäkerhet. Det arbetet har i stor utsträckning slutförts under året, vilket bland annat har inneburit att vi inom kort kommer att kunna ansluta myndigheten till SGSI som gör det möjligt att skicka e-post på ett säkert sätt mellan alla de myndigheter som är anslutna dit. I övrigt kvarstår att implementera uppdaterade riktlinjer för informationssäkerhet som har tagits fram under året.

Utöver den verksamhet som redovisas i det följande har vi under året, liksom tidigare år, tagit emot och besökt olika myndigheter för att diskutera skadereglering eller tillsynsfrågor. Vi har också presenterat vår verksamhet för både juridikstudenter och utländska besökare. Flertalet av dessa träffar har skett digitalt. Justitiekanslerns medarbetare är efterfrågade som föreläsare och har bland annat utbildat poliser och åklagare. Jag har för egen del deltagit i olika debatter och seminarier samt haft ett stort antal mediekontakter.

Mari Heidenborg

RESULTATREDOVISNING

1 OM ÅRSREDOVISNINGEN

1.1 ALLMÄNT OM ÅRSREDOVISNINGEN

Avsnitt 1 beskriver årsredovisningens innehåll och uppbyggnad. I avsnitt 2 lämnas en översikt av Justitiekanslerns verksamhet under året. Därpå följande avsnitt ger en närmare beskrivning av verksamheten under rubrikerna Tillsyn, Skadestånd inklusive rättegångar, Tryck- och yttrandefrihet inklusive rättegångar, Rättshjälp inklusive rättegångar, Övriga rättegångar och Övriga ärendeslag. Avsnitt 9 innehåller uppgifter om myndighetens kompetensförsörjning. Därefter följer Tabell 1, 2 och 3, de finansiella dokumenten och slutligen justitiekanslerns undertecknande av årsredovisningen.

1.2 ANALYS, BEDÖMNING OCH RESULTATINDIKATORER

Redovisningen innehåller analyser och bedömningar av verksamhetens resultat under respektive avsnitt. De av myndigheten fastställda målen för handläggningstid i verksamhetsplanen för 2021 och hur dessa mål uppfylls används som resultatindikatorer. Justitiekanslern har även andra specifika mål för olika ärendekategorier i myndighetens verksamhetsplan. Hur målen uppfylls redovisas under respektive avsnitt.

Någon beräkning av styckkostnaden per ärende fördelat per ärendetyp görs inte (jfr 3 kap. 1 § andra stycket förordningen [2000:605] om årsredovisning och budgetunderlag). Justitiekanslern är enligt sitt regleringsbrev undantagen från kravet.

1.3 REDOVISNING AV INDIVIDBASERAD STATISTIK

Justitiekanslern för i huvudsak statistik utifrån antalet ärenden och inte på individnivå. Det är därför inte möjligt att uppdelning statistiken efter kön, annat än i fråga om antalet anställda.

1.4 FÖRDELNING AV KOSTNADER

Justitiekanslern är inte indelad i olika verksamhetsområden utan betraktas som en enda verksamhet. Någon fördelning av intäkter och kostnader enligt 3 kap. 2 § första stycket förordningen om årsredovisning och budgetunderlag görs därför inte.

2 VERKSAMHETSÖVERSIKT

2.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

Justitiekanslern har fem huvuduppgifter; att utöva en extraordinär tillsyn över den offentliga förvaltningen, att reglera skador för vilka staten ansvarar i förhållande till enskilda, att företräda staten i rättegångar, att vara exklusiv åklagare i mål om tryck- och yttrandefrihetsbrott samt att fungera som regeringens juridiska rådgivare.

Vid sidan av dessa huvuduppgifter utövar Justitiekanslern tillsyn över domstolars och myndigheters beslut i frågor om rättshjälp och över Sveriges advokatsamfundss disciplinverksamhet samt när det gäller tillämpningen av viss lagstiftning som särskilt påverkar enskildas integritet.

Hos Justitiekanslern arbetar förutom justitiekanslern, som är myndighetschef, byråchefer, föredragande, beredningsjurister, jurister samt administrativ personal. Myndigheten är indelad i fyra sakenheter och en administrativ enhet. Varje sakenhet leds av en enhetschef som är byråchef. En byråchef är kanslichef. Den administrativa enheten leds av en administrativ chef.

2.2 JUSTITIEKANSLERN 2021 – EN ÖVERSIKT

Justitiekanslern är en liten myndighet med ett omfattande uppdrag. Arbetsbördan är stor. Arbetsmängden bestäms av ett ärendeinflöde som inte går att påverka. Ett stort antal rättegångar, av vilka flera är mycket resurskrävande, har utgjort en särskild utmaning under året.

Som framhållits i tidigare årsredovisningar innebär den omständigheten att alla anställda på myndigheten deltar i utvecklingsarbetet och gemensamt enas om verksamhetsmålen att förändringar som genomförs inte bara accepteras av medarbetarna utan att de även bidrar till att skapa en god arbetsmiljö och ett gemensamt engagemang för genomförandet av myndighetens uppdrag.

Ärendehandläggningen under året

	2021	2020	2019
<i>Ingående balans</i>	1 591	1 006	1 251
<i>Inkomna ärenden</i>	8 014	7 815	7 482
<i>Avgjorda ärenden</i>	7 547	7 230	7 727
<i>Utgående balans</i>	2 072	1 591	1 006

Ovanstående tabell¹, nedbruten i antalet inkomna, avgjorda och balanserade ärenden 2021 fördelat på olika ärendetyper redovisas i **tabell 1** (s. 30). Av **tabell 2** (s. 31) framgår under vilka år de ärenden som balanserats till 2021 har kommit in.

¹ Avvikelse gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning. Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

Tabell 3 (s. 32) visar resultatindikatorer utifrån Justitiekanslerns mål för handläggningstider per den 31 december 2021 enligt myndighetens verksamhetsplan för 2021.

År 2021 registrerades 8 014 ärenden, vilket var närmare 200 fler än året dessförinnan. Det var främst skadeståndsanspråk, remisser och ärenden inom ramen för tillsynen över myndigheters och domstolars beslut i frågor om rättshjälp som ökade.

Under året avgjordes 7 547 ärenden, vilket var drygt 300 fler än året före. Antalet balanserade ärenden ökade från 1 591 ärenden till 2 072 ärenden. En förklaring till att balanserna vuxit trots att antalet avgjorda ärenden ökat är efterdyningarna av förra årets begränsade möjligheter till expediering på grund av rådande restriktioner.

Målen för handläggningstider av ärenden som satts upp i verksamhetsplanen har uppnåtts i den stora merparten av ärendena, se tabell 3.

Tillsyn och skadereglering är de ärendeslag som dominerar verksamheten på myndigheten.

Under 2021 har delar av tillsynsverksamheten liksom förra året fått begränsas på grund av den rådande pandemin. Under året inleddes tolv initiativärenden (inklusive tillsynsprojekt) och tio sådana ärenden avgjordes. Med anledning av pandemin genomfördes ingen inspektion med besök på plats hos en myndighet. I stället fokuserade Justitiekanslern på granskningar som kunnat ske i myndighetens egna lokaler. På så sätt genomfördes tre tillsynsprojekt.

En annan viktig del av tillsynen är den årliga granskningen av myndigheternas ärendeförteckningar. Årets granskning av förteckningarna föranledde ett betydande antal påpekanden och ett fall av kritik.

Ett stort antal tillsynsärenden aktualiseras genom klagomål från enskilda. Endast ett fåtal av dessa föranleder någon närmare granskning.

Skaderegleringen och rättegångarna rörande skadestånd är de delar av verksamheten som tar mest resurser i anspråk. Som regel utgör ungefär hälften av antalet inkomna ärenden anspråk på skadestånd mot staten. Under året utgjorde antalet inkomna skadeståndsärenden närmare 50 procent av det totala antalet inkomna ärenden. Vid årets utgång pågick 65 rättegångar gällande skadestånd.

Skaderegleringen innefattar en form av tillsyn och kan också ge upphov till tillsynsåtgärder. Det kan t.ex. gälla att frågor angående rutiner och ärendehantering hos myndigheterna, som det kan finnas skäl att utreda närmare ur ett tillsynsperspektiv, uppmärksammas.

Antalet inkomna anspråk på ersättning enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (frihetsberövandelagen) uppgick till 2 445 ärenden, varav 82 avsåg omprövning. Ersättning beviljades helt eller delvis i närmare 90 procent av de under året avgjorda ärendena.

Anspråken i övrigt avser främst anspråk enligt bestämmelserna i skadeståndslagen om skadestånd vid fel eller försummelse vid myndighetsutövning och vid överträdelser av Europakonventionen. I 19 procent av 1 136 avgjorda ärenden beviljades ersättning.

Under 2021 inleddes 21 förundersökningar på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Två åtal väcktes under året. Vid årets utgång fanns nio öppna ärenden där rättegång i tryck- och yttrandefrihetsmål pågår.

Antalet inkomna ärenden inom ramen för tillsynen över myndigheters och domstolars beslut i frågor om rättshjälp uppgick till 2 377, vilket är en viss ökning. Justitiekanslern överklagade under året 66 beslut.

På regeringens uppdrag har Justitiekanslern under året bevakat statens rätt när ett kinesiskt bolag framställde krav enligt ett bilateralt investeringsskyddsavtal mellan Sverige och Kina.

Justitiekanslern anlitas flitigt som remissinstans av Regeringskansliet. Under året besvarades 143 remisser.

3 TILLSYN

3.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020 ¹	2019
<i>Ingående balans</i>	55	35	43
<i>Inkomna ärenden</i>	1 103	1 126	1 141
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	1 158	1 161	1 184
<i>Avgjorda ärenden</i>	1 113	1 106	1 149
<i>Utgående balans</i>	57 ²	55	35

Av samtliga ärenden som kommit in under året har tillsynsärenden utgjort 14 procent.

Omfattningen av Justitiekanslerns tillsyn framgår av 2 och 3 §§ lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn samt 3 § förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan angavs följande specifika mål för myndighetens rättsliga tillsyn:

- Justitiekanslern ska även fortsättningsvis sträva efter att förenkla handläggningen. Handlingar eller muntliga upplysningar kan t.ex. inhämtas mera formlöst, varvid dokumentation sker i akten.

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

² Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

- För klagomål som kan avslutas utan vidare utredningsåtgärder bör ett brev-svar ha skickats till klaganden inom en månad från det att ärendet kom in till myndigheten.
- För ärenden där remittering eller utredning av någon omfattning krävs bör ärendet vara avslutat inom tio månader.
- Tillsynen bör vara särskilt inriktad på frågor som rör grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet samt offentlighet och sekretess.
- Granskningen av myndigheternas ärendeförteckningar bör vara avslutad senast den 30 juni.
- Justitiekanslern bör genomföra inspektioner och andra granskningar under året. Ansvaret för planering och genomförande av inspektioner och sådana granskningar ligger på enheterna, var för sig eller i samarbete mellan enheterna.
- Beslut från en inspektion bör vara färdigställt inom sex veckor efter det att inspektionen avslutades.
- Ett initiativärende som innefattar en så kallad skrivbordsinspektion bör avslutas inom tre månader från det att det underlag som ska granskas är inhämtat.

I likhet med föregående år har Justitiekanslerns tillsynsverksamhet påverkats av pandemin, främst på så sätt att det inte har funnits förutsättningar för att genomföra några inspektioner på plats. Justitiekanslern har dock genomfört tre tillsynsprojekt i form av så kallade skrivbordsinspektioner under året.

Av de 1 103 tillsynsärenden som registrerades under året anhängiggjordes 846 genom anmälan från enskilda, 222 var ärendeförteckningsärenden (inklusive ärenden om dispens) enligt 29 § myndighetsförordningen (2007:515), tolv inleddes på Justitiekanslerns eget initiativ, varav tre var tillsynsprojekt, och 23 var protokoll från personalansvarsnämnder.

Kritik uttalades i nio av de 1 113 tillsynsärenden som avgjordes under året. Därutöver gjordes i 14 ärenden påpekanden och i tre ärenden uttalanden. Ytterligare fyra anmälnings- eller initiativärenden där Justitiekanslern inhämtat yttranden från berörda myndigheter avslutades utan någon ytterligare åtgärd.

I knappt 50 procent av de remitterade ärendena uttalades kritik. Sett till det totala antalet tillsynsärenden som avgjordes under året uttalades kritik i 0,8 procent av dessa.

En del av tillsynsverksamheten har varit inriktad på att följa upp hur de anmärkningar som gjorts i tidigare tillsynsbeslut omhändertagits av berörda myndigheter. Sådan uppföljning har under året genomförts avseende bland annat Kriminalvårdens omprövningar av avskildhetsbeslut och Polismyndighetens anlitande av tolkar.

Förutom i tillsynsärenden har Justitiekanslern inom ramen för ett stort antal skaderegleringsärenden haft anledning att pröva frågor av renodlad tillsynskaraktär. Dessa ärenden ingår inte i den ovan nämnda statistiken rörande tillsynsärenden men berörs i avsnitt 3.5.

3.2 TILLSYNSPROJEKT

Justitiekanslern har under 2021 inlett tre tillsynsprojekt som fortfarande är pågående. Alla tre är skrivbordsinspektioner. Ett av projekten avser Polismyndighetens handläggning av ärenden om omhändertagande av vapen och återkallelse av vapentillstånd. Ett annat avser handläggningen av disciplinärenden hos Göteborgs universitet och Lunds universitet. Det tredje avser Polismyndighetens, Åklagarmyndighetens och Tullverkets underrättelser till Transportstyrelsen när körkort återkallats eller omhändertagits på grund av misstanke om brott och förundersökningen sedan läggs ned eller åtal inte väcks. Granskningarna genomfördes under senare delen av året och beslut i alla tre ärendena beräknas kunna fattas i början av 2022.

Enligt verksamhetsplanen bör ett ärende som innefattar en skrivbordsinspektion avslutas inom tre månader från det att det underlag som ska granskas är inhämtat. Tremånadersfristen kommer att i någon mån behöva överskridas i alla tre tillsynsprojekten.

3.3 ENSKILDA TILLSYNSÄRENDEN (KLAGOMÅL, INITIATIVÄRENDEN OCH ÖVERLÄMNNADE ÄRENDEN)

I två ärenden där enskilda gjort anmälan och i sex ärenden som tillkommit på Justitiekanslerns eget initiativ har Justitiekanslern uttalat kritik eller gjort uttalanden.

Kritiken har bland annat avsett att handläggningen av ärenden dragit ut på tiden. Justitiekanslern har i detta avseende riktat allvarlig kritik mot Länsstyrelsen i Stockholm för långsam handläggning av ärenden om strandskyddsdispens (se vidare avsnitt 4.3 angående de skadeståndsärenden som föranledde Justitiekanslern att ta initiativ till tillsynsärendet). Justitiekanslern har också riktat kritik mot en rättspsykiatrisk enhet på ett sjukhus för att påbörjandet av rättspsykiatrisk vård för en häktad person dragit ut på tiden.

Vidare har Justitiekanslern gjort uttalanden med anledning av att Tullverket dröjt med att underrätta Transportstyrelsen om att en förundersökning lagts ned. Justitiekanslern har tidigare gjort uttalanden rörande Polismyndighetens rutiner i motsvarande situationer. Dessa frågor följs upp genom ett tillsynsprojekt som inletts under året (se avsnitt 3.2).

Justitiekanslern har även kritiserat myndigheters handläggning i andra hänseenden. Exempelvis har Skatteverket fått kritik för brister i rutiner för att säkerställa och följa upp sin underrättelseskyldighet i fråga om dödsfall där det i den avlidnes tillgångar ingår fast egendom som är taxerad som lantbruksenhet. Justitiekanslern har också kritiserat Arbetsförmedlingen för att det i hög utsträckning förekommit fel och dröjsmål i handläggningen av ärenden inom de arbetsmarknadspolitiska programmen Jobb- och utvecklingsgarantin och Jobbgaranti för ungdomar.

I tre ärenden har Justitiekanslern riktat kritik mot Polismyndigheten. Myndigheten har kritiserats för att ha tillämpat regleringen rörande omhändertagande av berusade personer på ett felaktigt sätt, för att inte ha uppfyllt skyndsamhetskravet

som gäller vid utlämnande av allmänna handlingar samt för att ha underlåtit att kungöra att en motorcykel tagits i beslag innan beslut fattades om att förstöra den.

Justitiekanslern har vidare gjort uttalanden om domares skyldigheter att upprätta avräkningsunderlag och om den otydlighet som finns i den nuvarande regleringen angående detta.

Under året har Justitiekanslern också följt upp ett tidigare tillsynsprojekt avseende Kriminalvårdens omprövningar av avskildhetsbeslut. I uppföljningen noterade Justitiekanslern de åtgärder som Kriminalvårdens huvudkontor hade vidtagit och fann inte skäl att vidta någon ytterligare åtgärd. Justitiekanslern har också följt upp tidigare tillsynsärenden om Migrationsverkets beslut om förvar samt Polismyndighetens anlitanande av tolkar. Det senare ärendet avslutades i januari 2022. Justitiekanslern gjorde i beslutet vissa uttalanden. Beslut i ärendet avseende Migrationsverket kommer att meddelas i början av 2022.

Av anmälningarna från enskilda lades ungefär 670 till handlingarna med ett brevsvaret till anmälaren och ungefär 170 lades till handlingarna utan någon åtgärd. I de fall då anmälan lades till handlingarna utan någon åtgärd kan anmälaren ha fått ett brevsvaret vid ett tidigare tillfälle. 18 ärenden som avsåg anmälningar från enskild om brott i tjänsten avslutades med beslut om att förundersökning inte skulle inledas.

En grupp av anmälningar från enskilda (totalt drygt 50) som kom in under slutet av året avsåg klagomål rörande vaccinationsbevis, i huvudsak riktade mot Folkhälsomyndigheten, regeringen och riksdagen. Alla dessa anmälningar lades till handlingarna med ett brevsvaret till anmälarna i januari 2022.

Det är inte ovanligt att Justitiekanslern i tillsynsärenden hämtar in utredning för att kunna ta ställning till om en anmälan ska remitteras. Om anmälan i fråga sedan inte remitteras gör ärendet inget avtryck i statistiken mer än som ett ärende som avslutats med ett brevsvaret. Sådana ärenden kan dock ofta innebära att ett inte obetydligt arbete har lagts ned och kan också innehålla ett visst mått av tillsyn redan genom att Justitiekanslern frågat den berörda myndigheten om ärendet och begärt in dokument och upplysningar rörande handläggningen.

Beträffande såväl ärenden som avslutades utan vidare utredning som ärenden som föranledde utredning av någon omfattning uppnåddes per den 31 december 2021 i de allra flesta fallen de i verksamhetsplanen uppsatta målen om en månads respektive tio månaders handläggningstid.

3.4 ÄRENDEFÖRTECKNINGAR

Under året har ärendeförteckningar från 21 länsstyrelser och 173 andra myndigheter granskats.

Justitiekanslern har utfört granskningen av länsstyrelsernas ärendeförteckningar internt på myndigheten. Tidigare år har en extern expert anlåtats för detta.

Granskningen av ärendeförteckningar avslutades med att Justitiekanslern gjorde vissa påpekanden beträffande 14 myndigheter och uttalade kritik mot en myndighet. Kritiken avsåg brister i diarieföring hos Uppsala universitet.

Samtliga ärenden utom ett avslutades inom den enligt verksamhetsmålet utsatta tiden.

3.5 TILLSYN I SKADEREGLERINGSÄRENDEN

Justitiekanslern har i 13 skaderegleringsärenden riktat kritik mot myndigheter.

I sex fall har kritik riktats mot Polismyndigheten. I ett skaderegleringsärende fick myndigheten kritik för en felaktig personuppgiftsbehandling som inneburit att sekretessbelagda uppgifter röjts. I ett annat ärende fick myndigheten kritik för att dokumentationen rörande beslut om tvångsåtgärder varit så bristfällig att det inte gått att slå fast om det funnits tillräckliga skäl för åtgärderna. I två ärenden riktade Justitiekanslern kritik mot Polismyndigheten för hur en förundersökning hade bedrivits och hur personuppgifter behandlats. I ett ärende kritiserades myndigheten för att inte ha uppfyllt det skyndsamhetskrav som gäller vid utlämnande av allmänna handlingar. Slutligen kritiserades myndigheten för underlåtenhet att efterleva myndighetens egna rutiner vid överlämning av ett ärende till en annan enhet inom myndigheten (se även avsnitt 4.3, sista stycket).

I två fall har Justitiekanslern riktat kritik mot Skatteverket. I ett av ärendena avsåg kritiken att myndigheten inte hade hanterat en begäran om omprövning, i det andra ärendet att myndigheten brustit i handläggningen av sökandens begäran om att ta del av allmänna handlingar. Justitiekanslern har vidare i ett ärende kritiserat Försäkringskassan för dröjsmål med att tillhandahålla registerutdrag enligt EU:s dataskyddsförordning samt allmänna handlingar.

I ett fall har Justitiekanslern riktat kritik mot en kommun för att inte ha kontrollerat att en dom om ungdomstjänst fått laga kraft, vilket lett till att sökanden – som fått påföljden ändrad till böter – felaktigt blivit tvungen att genomföra ungdomstjänsten. Justitiekanslern har också i ett fall riktat kritik mot Kriminalvården för att det tagit över fyra månader att tillhandahålla akut sjukvård till en intagen.

Justitiekanslern har även i ett ärende kritiserat Migrationsverket för utdragen handläggningstid avseende ansökan om förlängning av uppehållstillstånd. I ett skaderegleringsärende fick Universitetsdjursjukhuset vid Sveriges lantbruksuniversitet kritik för underlåtenhet att skyndsamt anmäla misstanke om djursjukdom. (Se även avsnitt 4.3.)

I två ärenden där kritik inte riktats mot någon myndighet har Justitiekanslern gjort vissa uttalanden. Båda dessa ärenden har rört Polismyndigheten. Det ena ärendet avsåg myndighetens beslut om kroppsvisitation och husrannsakan och det andra ärendet avsåg dess handläggning av en förundersökning.

4 SKADESTÅND INKLUSIVE RÄTTEGÅNGAR

4.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020 ¹	2019
<i>Ingående balans</i>	1 336	872	1 068
<i>Inkomna ärenden</i>	3 751	3 730	3 555
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	5 087	4 602	4 623
<i>Avgjorda ärenden</i>	3 259	3 266	3 751
<i>Utgående balans</i>	1 837 ²	1 336	872

Av samtliga ärenden som kommit in under året har skadeståndsärenden utgjort 47 procent.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för skaderegleringen:

- Justitiekanslern ska även fortsättningsvis sträva efter att förenkla handläggningen. Handlingar eller muntliga upplysningar kan t.ex. inhämtas mera formlöst, varvid dokumentation sker i akten.
- Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i beredningen av ärendet.
- Handläggningstiden för ett ärende bör inte överstiga tolv månader.
- När ett ärende har överlämnats hit från en annan myndighet gäller tidsmålen enligt ovan för handläggningstiden här men om den enskilde redan har fått vänta länge på besked ska detta särskilt beaktas.
- För att korta handläggningstiderna ska enkla ärenden kunna avslutas med frångående av turordningsprincipen.
- Ärenden som i huvudsak avser långsam handläggning ska handläggas med förtur.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för ärenden om ersättning enligt frihetsberövandelagen:

- Handläggningstiden för ett ärende bör inte överstiga fyra månader.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättegångar:

- Justitiekanslerns insats som företrädare för staten i rättegång ska kännetecknas av högsta kvalitet i arbetet med förberedelse och utförande av talan. Justitiekanslern ska medverka till att föra målen framåt. Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i förberedelsen och vid rättegången. Externa ombud ska anlitas endast i undantagsfall.

Av de under 2021 inkomna ärendena avsåg 2 445 anspråk på ersättning enligt frihetsberövandelagen, 1 265 anspråk på ersättning enligt skadeståndslagen m.m.

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

² Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

samt på grund av felaktig personuppgiftsbehandling och 32 under året anhängiggjorda rättegångar.

Det uppsatta målet för skadeståndsanspråk uppnåddes i den stora merparten av ärendena. Vid årsskiftet fanns 327 ärenden avseende ersättning vid frihetsinskränkning äldre än fyra månader och 47 skaderegleringsärenden äldre än tolv månader.

4.2 ERSÄTTNING ENLIGT FRIHETSBERÖVANDELAGEN

Anspråken på ersättning enligt frihetsberövelagen utgjorde 31 procent av det totala antalet inkomna ärenden under året. Under 2021 avgjordes 2 080 sådana ärenden. Ersättning beviljades helt eller delvis i knappt 90 procent av fallen.

Totalt betalades under året 73 002 tkr inklusive ombudskostnader och ränta ut i ersättning enligt frihetsberövelagen. Dessa ersättningar har belastat anslaget 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. Utbetalningar av belopp överstigande 100 tkr har skett i 139 ärenden under året. I 39 av dessa ärenden har ersättningen överstigit 200 tkr. De högsta beloppen som under året har beslutats i ett ärende är 843 tkr, 658 tkr respektive 457 tkr.

Justitiekanslern har, efter rekvisition, betalat ut 11 986 tkr till Polismyndigheten och 343 tkr till Tullverket. Dessa belopp avser ersättningar enligt 8 § frihetsberövelagen, dvs. ersättning för person- och sakskador vid laglig våldsanvändning.

I tabellen nedan redovisas totala ersättningsbelopp m.m. för de tre senaste åren.

	2021	2020	2019
<i>Avgjorda ärenden</i>	2 080	2 122	2 310
<i>Ärenden där ersättning utbetalats</i>	1 811	1 879	2 060
<i>Utbetalt belopp tkr</i>	73 002	72 818	83 171
<i>Varav ombudskostnader tkr</i>	2 032	2 049	2 326

4.3 ERSÄTTNING ENLIGT SKADESTÅNDSLAGEN M.M.

Utöver anspråk på ersättning enligt frihetsberövelagen och rättegångar (se avsnitt 4.4) registrerades under året 1 180 anspråk grundade på främst skadeståndslagen och Europakonventionen samt 85 anspråk grundade på påståenden om felaktig personuppgiftsbehandling. Justitiekanslern har under året avgjort 1 136 sådana skadeståndsärenden. Ersättning beviljades i 19 procent av fallen.

Justitiekanslern har i dessa ärenden uppdragit åt någon annan myndighet att betala ut beslutad ersättning med sammanlagt 13 344 tkr exklusive ränta. I ett ärende uppgick den beslutade ersättningen till 8 510 tkr.

Vissa ytterligare ekonomiska uppgifter som hänför sig till rättegångar redovisas i avsnitt 7.

Några intressanta skadeståndsärenden

Här redovisas några av de beslut som under 2021 har fattats inom den frivilliga skaderegleringen. Urvalet har skett utifrån vad som bedöms vara av principiell vikt eller annars av allmänt intresse.

Statligt stöd till trossamfund, långsam handläggning. Ett trossamfund ansökte under flera års tid upprepade gånger hos regeringen om att bli berättigat till statsbidrag enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Regeringen avslag varje gång trossamfundets ansökan. Samtliga avslagsbeslut upphävdes av Högsta förvaltningsdomstolen. Samfundet begärde skadestånd av staten med ungefär 23 miljoner kr. Som grund för anspråket angavs att staten i förhållande till samfundet hade överträtt vissa rättigheter i Europakonventionen – bland annat rätten till en rättvis rättegång inom skälig tid. Justitiekanslern konstaterade att handläggningstiden blivit drygt tio år längre än den borde ha varit. Eftersom den långsamma handläggningen innebar att samfundet inte fått en rättegång inom skälig tid bedömdes staten skyldig att ersätta den skada som uppkommit. Justitiekanslern tillerkände samfundet ersättning för ren förmögenhetsskada med 8 450 000 kr (huvudsakligen avseende uteblivet organisationsbidrag) och med 60 000 kr för ideell skada.

Skadeståndsanspråk på grund av restriktioner under pandemin. Ett antal restaurangbolag begärde ersättning av staten med totalt ungefär 53 miljoner kr. Som grund för anspråken anfördes bland annat att staten, genom de restriktioner som införts under pandemin, kränkt bolagens rätt till egendomsskydd enligt Europakonventionens första tilläggsprotokoll och därtill vissa rättigheter i regeringsformen. Såvitt avsåg Europakonventionens egendomsskydd bedömde Justitiekanslern att restriktionerna i och för sig hade begränsat bolagens verksamhet på ett sätt som aktualiserade egendomsskyddet. Enligt Justitiekanslern kunde dock begränsningarna rättfärdigas i ljuset av intresset att förhindra smittspridning i en pandemi och ytterst för att skydda människors liv. Justitiekanslern fann inte heller att de restriktioner som införts hade inneburit någon överträdelse av bolagens rättigheter enligt regeringsformen. Staten var därför inte skadeståndsskyldig mot bolagen och anspråken avlogs. I de delar där anspråken innefattade sådana påståenden om fel eller försummelse från riksdag och regering som träffas av talförbudsregeln 3 kap. 7 § skadeståndslagen avböjde Justitiekanslern att reglera anspråken.

Skadeståndsanspråk på grund av fel i covidbevis. Ett tiotal personer begärde under andra halvåret skadestånd på grund av skador som de menade hade uppkommit till följd av att samtliga deras vaccinationer mot covid-19 inte funnits med i deras covidbevis när de beställt sådana hos E-hälsomyndigheten. I samtliga de ärenden som hann avgöras före årsskiftet avlogs skadeståndsanspråken med hänvisning till att felet inte berott på E-hälsomyndigheten eller Folkhälsomyndigheten utan på långsam inrapportering av vaccinationerna från de aktuella vårdgivarna, som inte är statliga.

Polismyndigheten, beslut om kroppsvisitation och husrannsakan. Vid en poliskontroll stoppades fem motorcyklister varav två, sökandena i ärendet, bar mc-västar. Polisen beslutade att genomföra kroppsvisitation och husrannsakan. Dagen därpå stoppades sökandena för ännu en kontroll. Återigen beslutade polisen att genomföra husrannsakan i deras motorcyklar. Justitiekanslern bedömde att åtgärderna

inte varit proportionerliga i förhållande till sitt syfte. Sökandenas rätt till privatliv i Europakonventionen hade därmed överträtts. Justitiekanslern fann dock att den ideella skada sökandena lidit till följd av överträdelsen var av mindre allvarligt slag och de ansågs därför tillräckligt gottgjorda genom att kränkningen av deras rättigheter konstaterades i beslutet. Av det skälet avlogs deras anspråk.

Sveriges lantbruksuniversitet, hantering av anmälningspliktig sjukdom. Sökanden, en ideell förening som bedriver ridskoleverksamhet, tillkallade distriktsveterinär när en häst i stallen blev sjuk. Dagen efter remitterade distriktsveterinären hästen till Universitetsdjursjukhuset vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Ungefär två veckor senare visade flera hästar i stallen symtom på en allvarlig virusjukdom. Först en vecka senare anmälde SLU virusfyndet till länsstyrelsen. Justitiekanslern konstaterade att klinisk misstanke om den aktuella sjukdomen snarast ska anmälas till länsstyrelsen. Genom att dröja med anmälan hade SLU åsidosatt djursjukdomsföreskrifterna. Felet bedömdes som så allvarligt att Justitiekanslern kritiserade SLU för det inträffade. Själva skadeståndsanspråket avlogs dock eftersom det brast i orsakssambandet mellan SLU:s felaktiga hantering och den skada som sökanden gjort gällande.

Polismyndigheten, beslut om kvarhållande på en flygplats. Sökanden fotograferades vid en automatisk trafiksäkerhetskontroll på grund av hastighetsöverträdelse. Polisen försökte vid ett flertal tillfällen utan framgång att kalla sökanden till förhör. Polisen beslutade då att personen skulle hämtas till förhör och vederbörande efterlystes. Sökanden stoppades därefter vid en passkontroll på Arlanda flygplats och kvarhölls där för verkställighet av förhöret och slutdelgivning. Det ledde till att sökanden missade sitt flyg. Justitiekanslern konstaterade att det måste ha varit tydligt för polisen att beslutet att kvarhålla sökanden riskerade att orsaka vederbörande både kostnader och olägenheter. Eftersom misstanken avsåg ett ringa brott och sökanden kunde uppvisa en returbiljett till Sverige var beslutet inte proportionerligt. Sökanden tillerkändes ersättning med 2 200 kr avseende vissa kostnader som uppstått på grund av den missade flygresan.

Lunds universitet, trakasserier under en föreläsning. Under en föreläsning på Lunds universitet gjorde en lärare vissa uttalanden om att en student med kvinnligt förnamn inte såg ut som en kvinna. Studenten anmälde händelsen till universitetet som inledde en utredning som pågick i ungefär elva månader. Utredningen utmynnade i att studenten ansågs ha utsatts för trakasserier och ledde till att universitetet vidtog vissa åtgärder. Studenten vände sig till Justitiekanslern och begärde diskrimineringsersättning om 75 000 kr. Justitiekanslern konstaterade i likhet med universitetet att studenten hade utsatts för trakasserier och därtill att universitetet brustit i sin utredningsskyldighet genom den långa utredningstiden. För överträdelserna tillerkändes studenten 25 000 kr i diskrimineringsersättning.

Polismyndigheten, beslut om kroppsbesiktning genom så kallad registertopsning. Sökanden begärde skadestånd av staten för ideell skada med hänvisning till att kroppsbesiktningar, kroppsvisitationer m.m. som polisen hade utfört utgjorde trakasserier. I Justitiekanslerns utredning framkom att polisen vid ett tillfälle fattat beslut om kroppsbesiktning i form av topsning av sökandens mun (så kallad registertopsning) trots att vederbörande bara var misstänkt för ringa narkotikabrott genom eget bruk. Eftersom misstanken uppenbart avsåg ett brott som endast kunde leda till böter bedömdes topsningen som ett oproportionerligt ingrepp i sökandens

rätt till privatliv enligt Europakonventionen. Justitiekanslern fann dock att den ideella skada som sökanden lidit genom överträdelsen var av mindre allvarligt slag och sökanden ansågs därför tillräckligt gottgjord genom att rättighetskränkningen konstaterades i beslutet. Av det skälet avlogs anspråket.

Migrationsverket, långsam handläggning. Två personer begärde skadestånd av staten avseende studieavgifter samt levnads- och boendekostnader under studietiden i Sverige. Som grund för sina anspråk gjorde de gällande att de till följd av Migrationsverkets långsamma handläggning av deras ansökningar om förlängning av uppehållstillstånd inte kunnat slutföra sin utbildning i Sverige. Justitiekanslern konstaterade att handläggningen av sökandenas ärenden tagit sju och en halv månad. Det innebar att den 90-dagarsfrist som föreskrivs i utlänningsförordningen (2006:97) i betydande mån hade överskridits. Den utdragna handläggningstiden kritiserades av Justitiekanslern och bedömdes vara i och för sig skadeståndsgrundande. Skadeståndsanspråken avlogs dock eftersom det brast i orsakssamband mellan den utdragna handläggningen och de kostnader som anspråken avsåg.

Länsstyrelsen i Stockholm, långsam handläggning. Under året fattade Justitiekanslern beslut i 62 ärenden med skadeståndsanspråk som grundade sig på påståenden om långsam handläggning av överprövningar av beslut om strandskyddsdispens hos Länsstyrelsen i Stockholms län. I ett flertal av ärendena hade länsstyrelsens handläggning varit långsam och omfattat långa perioder av inaktivitet. I en del ärenden hade det inte förekommit någon materiell prövning av strandskyddsfrågan i domstol och Justitiekanslern bedömde att rätten till domstolsprövning enligt artikel 6.1 i Europakonventionen inte hade aktualiserats. I 21 av de ärenden som hade handlagts i domstol konstaterade Justitiekanslern att handläggningen varit så långsam att staten gjort sig skyldig till en överträdelse av artikel 6.1 i Europakonventionen och sökandena tillerkändes skadestånd. I resterande ärenden ansågs handläggningstiden inte ha varit så lång att konventionens krav på en rättgång inom skälig tid hade åsidosatts.

Polismyndigheten, underlåtenhet att gallra i misstankeregistret. En person anställd vid polisen misstänktes för brott. Två förundersökningar avseende brottsmisstanken inleddes samma dag. Den ena förundersökningen lades sedermera ned av åklagare. Den andra, som leddes av polis, avslutades dock inte i polisens system. Det medförde att personen kvarstod i misstankeregistret i nästan ett år efter att åklagare beslutat att lägga ned förundersökningen. Personen tillerkändes ideellt skadestånd med 10 000 kr för den kränkning av den personliga integriteten detta inneburit. I beslutet konstaterade Justitiekanslern att Polismyndigheten i sin hantering brutit i flera avseenden och utdelade kritik.

4.4 RÄTTEGÅNGAR

Under året registrerades 32 nya ärenden där enskilda väckt talan mot staten vid domstol. 15 av dessa ärenden avsåg anspråk som dessförinnan hade prövats av Justitiekanslern. Tre av dessa avsåg ersättning enligt frihetsberövandelagen där den enskilde var missnöjd med Justitiekanslerns beslut. Resterande tolv ärenden avsåg beslut där Justitiekanslern prövat anspråk på ersättning enligt andra bestämmelser. Övriga 17 ärenden avsåg ärenden där den enskilde vände sig direkt till domstol.

35 ärenden avslutades under året. Sju av dessa ärenden avslutades genom att en annan myndighet fick i uppdrag att föra statens talan. Ett ärende överlämnades till annan myndighet. I övriga 27 ärenden förde Justitiekanslern statens talan. I nio av dessa ärenden, varav ett gällande frihetsberövandelagen, träffades förlikning. I ett ärende återkallade kändanden sin talan efter statens svaromål och i två fall, varav ett gällande frihetsberövandelagen, bifölls talan helt eller delvis. I elva ärenden, varav ett gällande frihetsberövandelagen, lämnades käromålet utan bifall eller avvisades helt eller delvis.

Staten har i dessa rättegångar företrätts av anställda hos Justitiekanslern.

Några intressanta mål och tvister

Här redogörs för vissa av myndighetens skadeståndsrättsliga mål i domstol. Även två pågående investeringstvister redovisas här. Urvalet har skett utifrån vad som bedöms vara av principiell vikt eller annars av allmänt intresse.

Överträdelse av den unionsrättsliga etableringsfriheten. Ett energibolag begär skadestånd med drygt en miljard kronor samt ränta grundat på både unionsrätten och skadeståndslagen. Huvudfrågan i målet är om staten är skadeståndsskyldig på den grunden att bolaget i strid med den unionsrättsliga etableringsfriheten har vägrats ränteavdrag. Tingsrätten ogillade bolagets talan. Hovrätten har beviljat prövningstillstånd i målet.

Mervärdesskatt på posttjänster. En bank begär med stöd av unionsrätten återbetalning av skatt alternativt unionsrättsligt skadestånd. Målet rör frågan om bolaget i strid med unionsrätten har betalat mervärdesskatt på posttjänster. Sedan Högsta domstolen slagit fast att allmän domstol är behörig att pröva bankens talan om återbetalning (kompensation) för erlagd mervärdesskatt pågår förberedelse i tingsrätten. Bankens anspråk mot staten uppgår numera till drygt 550 miljoner kronor samt ränta. Staten motsätter sig att banken betalat mervärdesskatt i strid med unionsrätten och bestrider bankens talan. Staten har dock i huvudsak godtagit beloppets storlek. Huvudförhandling äger rum våren 2022.

Anspråk enligt ett bilateralt investeringsskyddsavtal mellan Sverige och Kina. Regeringen har uppdragit åt Justitiekanslern att bevaka statens rätt i fråga om ett kinesiskt bolag som gjort en formell underrättelse om en investeringstvist enligt ett bilateralt investeringsskyddsavtal mellan Sverige och Kina. Bolaget påstår att Sverige överträtt avtalet genom att vissa villkor ställts upp vid en auktion här i landet av frekvenser i 5G-nätet. Anspråket uppgår till 5,2 miljarder kronor för tiden 2021–2025 med noteringen att den slutliga skadan kommer att bli avsevärt högre eftersom aktuella tillstånd gäller i 25 år. Justitiekanslern har inte godtagit kravet. Under januari 2022 inledde det kinesiska bolaget ett skiljeförfarande mot Sverige vid ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes).

Anspråk enligt Energistadgefördraget. Ett australiensiskt gruvbolag framställde krav på ersättning med motsvarande cirka 18 miljarder kronor. Bolaget menade att Sverige genom lagstiftningen om förbud mot brytning av uran brutit mot bland annat Energistadgefördraget. Regeringen gav Justitiekanslern i uppdrag att företräda staten med anledning av anspråket. Justitiekanslern tillbakavisade bolagets anspråk i mars 2020. Bolaget har därefter inte återkommit i ärendet.

Hönsburar och anmälningsdirektivet. Trettio äggproducenter begär skadestånd av staten för att regeringen och Jordbruksverket under åren 1997–2003 inte anmält bestämmelser om hönsburar till EU i enlighet med det så kallade anmälningsdirektivet. Bestämmelser som innehöll tekniska föreskrifter fick därmed inte tillämpas mot enskilda. Staten bestrider käromålen. Talan i ett så kallat pilotmål ogillades i början av året och överklagades till hovrätten där huvudförhandling kommer att hållas under våren 2022. Fyra mål förliktes under första halvåret 2021. Förlikningarna gick ut på att staten fick ersättning för viss del av sina rättegångskostnader. Övriga mål är vilandeförklarade.

Ersättning och skadestånd till följd av längre tids frihetsberövande. En person var frihetsberövad i drygt åtta år till följd av en dom för mord. Resning beviljades och personen frikändes från åtalet. Sedan personen inom ramen för den frivilliga skaderegleringen fått ersättning enligt frihetsberövandelagen med drygt åtta miljoner kronor, begärde vederbörande ytterligare ersättning för lidande med drygt 6,7 miljoner kronor samt drygt en miljon kronor för ren förmögensskada. Tingsrätten ogillade käromålet. Domen överklagades av käranden till hovrätten som fastställde tingsrättens dom. Högsta domstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Rätten till en rättvis rättegång enligt regeringsformen. En person begär ideellt skadestånd under påstående att rätten till en rättvis rättegång enligt regeringsformen har kränkts. Bakgrunden till tvisten är Skatteverkets rättidsprövning av ett överklagande, som skett genom det allmänna ombudet hos Skatteverket och som domstolarna har ansett sig bundna av. Personen anser att överklagandet har kommit in för sent och har inte kunnat få den frågan prövad tidigare i domstol. Tingsrätten ogillade käromålet. Domen har överklagats och hovrätten har meddelat prövningstillstånd.

Statens ansvar för uttalanden i en SVT-dokumentär. En person begär skadestånd med 150 000 kr jämte ränta i huvudsak med hänvisning till att staten genom Sveriges Television har kränkt vissa av personens rättigheter enligt Europakonventionen. Kränkningarna ska ha skett genom att SVT i framställningen och utsändningen av en dokumentär inte har respekterat personens rätt till privatliv m.m. Personen gör även gällande att staten inte har tillhandahållit effektiva rättsmedel för att komma till rätta med kränkningarna. Staten bestrider käromålet.

Preskription av ersättning vid frihetsberövande. Efter erkännande dömdes en person för bland annat mord till sluten psykiatrisk vård. Personen var då 15 år gammal. Personen frigavs i mars 1988 efter att ha varit frihetsberövad i knappt två år. Före frigivningen tog personen tillbaka sitt erkännande. Efter att ha beviljats resning av hovrätten frikände tingsrätten personen från åtalet för mord och meddelade påföljdseftergift för den övriga brottsligheten. Personen har begärt ersättning av staten för lidande med tre miljoner kronor. Tingsrätten ogillade käromålet. Domen överklagades till hovrätten som i juli ändrade tingsrättens dom och förpliktade staten att utge 1,2 miljoner kronor jämte ränta i ersättning. Båda parter överklagade domen till Högsta domstolen som meddelade prövningstillstånd i december. I likhet med i underinstanserna gör staten i Högsta domstolen i första hand gällande att anspråket är preskriberat och i andra hand att ersättning ska vägras med hänvisning till att personen uppsåtligen har föranlett frihetsberövandet. Högsta domstolen planerar att avgöra målet under våren 2022.

Frågan om en målsägande vid koppleribrott haft rätt till ideellt skadestånd. En person som var målsägande i ett brottmål där gärningsmannen fälldes för koppleri tillerkändes inte någon kränkingsersättning bland annat för att brottet inte bedömdes ha inneburit någon allvarlig integritetskränkning. Personen har väckt talan mot staten och gör gällande att domstolens bedömning ger uttryck för en förlegad syn på brottsoffer som är oförenlig med Europakonventionen. Som grund för sitt anspråk om totalt 300 000 kr anger personen även att brottsutredningen och brottmålet inte handlagts tillräckligt skyndsamt och att rätten till rättegång inom skälig tid därför har överträtts. Tingsrätten ogillade personens talan. Domen har överklagats och hovrätten har meddelat prövningstillstånd.

Fråga om skadestånd på grund av fel, försummelse och tjänstefel i samband med förundersökning och beslut om häktning. En person satt anhållen och häktad i drygt två veckor som misstänkt för våldtäkt. Förundersökningen lades därefter ned av bevisskäl. Personen begär nu ersättning om totalt 200 000 kr. Förutom själva frihetsberövandet grundar sig anspråket på att polis och åklagare skulle ha gjort sig skyldiga till diverse fel, försummelse och tjänstefel under förundersökningen. Staten medgav ersättning med cirka 18 000 kr för frihetsberövandet men bestred anspråket i övrigt. Tingsrätten förpliktade staten att utge det medgivna beloppet men ogillade anspråket i övrigt. Domen har överklagats men hovrätten har ännu inte meddelat prövningstillstånd.

Överträdelse av unionsrättens princip om fri rörlighet av tjänster. Ett spelbolag begär skadestånd för utebliven vinst. Grunden för bolagets talan är att de åtgärder som har införts genom förordningen (2020:495) om tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 strider mot unionsrättens princip om fri rörlighet av tjänster. Bolaget har också begärt, även interimistiskt, att tingsrätten ska förbjuda staten att gentemot bolaget tillämpa bestämmelserna i förordningen. Tingsrätten avvisade dessa yrkanden. Hovrätten beslutade 2020 att inte bevilja prövningstillstånd när det gäller frågan om tillåtligheten av bolagets förbudsyrkande i sak och instämde i tingsrättens bedömning att det inte var tillåtet att framställa ett sådant yrkande interimistiskt. Sedan käranden överklagat, beslutade Högsta domstolen att inte bevilja prövningstillstånd när det gäller frågan om tillåtligheten av bolagets förbudsyrkande. Högsta domstolen avlog även bolagets överklagande i frågan om tillåtligheten av det interimistiska yrkandet ("Video-slots" NJA 2021 s. 147). Huvudförhandling planeras äga rum hösten 2022.

Skadestånd på grund av överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen. En person som vårdas inom ramen för rättspsykiatrisk vård gör i en skadeståndstalan mot staten gällande en överträdelse av artikel 8. Grunden för talan är att ett beslut om medicinering som ordinerats inom tvångsvård inte kan överklagas särskilt enligt svensk rätt. Staten bestred käromålet och gjorde gällande att de rättsmedel som finns i svensk lagstiftning är adekvata och att frågan om medicinering prövas som en del av tvångsvården. Det var därför enligt staten inte fråga om någon rättighetsinskränkning. Tingsrätten biföll käromålet och tillerkände käranden 8 000 kr. Staten har i början av 2022 överklagat domen.

Frågan om Kronofogdemyndigheten är skyldig att betala dröjsmålsränta vid dröjsmål med utbetalning av influtna medel. En borgenär i ett utskökningsmål begär att staten ska betala dröjsmålsränta alternativt skadestånd för Kronofogdemyndighetens dröjsmål med att betala ut medel som influtit utskökningsmålet. Sedan

hovrätten bifallit käromålet har Högsta domstolen beviljat partiellt prövningstillstånd i frågan om Kronofogdemyndigheten är skyldig att betala dröjsmålsränta enligt en direkt eller analog tillämpning av räntelagen vid dröjsmål med utbetalning av influtna medel. Huvudförhandling ägde rum i januari 2022.

5 TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET INKLUSIVE RÄTTEGÅNGAR

5.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020 ¹	2019
<i>Ingående balans</i>	82	35	55
<i>Inkomna ärenden</i>	335	351	367
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	417	386	422
<i>Avgjorda ärenden</i>	365	304	387
<i>Utgående balans</i>	49 ²	82	35
<i>Inledda förundersökningar</i>	21	57	52
<i>Väckta åtal</i>	2	6	5

Av samtliga ärenden som kommit in under året har tryck- och yttrandefrihetsärenden utgjort 4 procent.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för myndighetens tryck- och yttrandefrihetsärenden:

- Beslut huruvida förundersökning ska inledas bör meddelas snarast och senast inom en månad från det att ärendet kom in till myndigheten, eller inom den kortare tid som krävs för att de frister som gäller för t.ex. preskription och beslag inte ska överskridas. Justitiekanslern ska ha ett fortsatt nära samarbete med de åklagare som verkställer inledda förundersökningar och bistår med att utföra åtalet i domstol. Justitiekanslern ska liksom tidigare biträda handläggande åklagare vid rättegång.

I så gott som samtliga ärenden uppnåddes det uppsatta tidsmålet. Vid årsskiftet fanns sju ärenden äldre än en månad där beslut i frågan om förundersökning ska inledas inte fattats.

En stor del av anmälningarna har avsett två webbplatser som fått grundlagsskydd genom utgivningsbevis. Vidare har ett stort antal anmälningar avsett publiceringar som inte omfattas av grundlagsskydd. Det gäller bland annat tillhandahållanden på internet där webbplatsen inte omfattas av den så kallade databasregeln i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

² Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

5.2 FÖRUNDERSÖKNINGAR OCH RÄTTEGÅNGAR

Justitiekanslern inledde under året förundersökning i 21 ärenden, varav 14 ärenden avsåg yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Tre av dessa 14 ärenden samordnades och ett ärende samordnades med en redan pågående förundersökning från 2020. I dessa fyra ärenden lades förundersökningen ned. Härutöver lades sex förundersökningar från 2021 och en förundersökning från 2020 ned. Övriga förundersökningar pågår fortfarande.

Fyra förundersökningar om hets mot folkgrupp som inkom under 2020 samordnades i ett tilläggsåtal till ett tidigare väckt åtal från december 2020.

Under året inleddes förundersökning i två ärenden angående grovt förtal. En av dessa pågår fortfarande. I ett annat ärende om grovt förtal väcktes åtal.

Förundersökning inleddes också i ett ärende angående brott mot det så kallade repressalieförbudet. Förundersökningen lades ned.

Vidare inleddes förundersökning i fyra ärenden angående brott mot tystnadsplikt. Samtliga förundersökningar lades ned. I ytterligare ett sådant ärende, där förundersökning inleddes 2020, lades förundersökningen ned under året.

Den 1 januari 2019 infördes nya regler i YGL om ansvarsbefrielse för äldre material i databaser. Enligt 6 kap. 6 § YGL kan en utgivare av en databas, som har underrättats av Justitiekanslern eller målsäganden om att databasen innehåller information som kan utgöra yttrandefrihetsbrott och som kan antas vara äldre än ett år, inte hållas ansvarig för informationen om materialet tas bort ur databasen inom två veckor efter det att underrättelsen togs emot. En motsvarande ansvarsfrihetsgrund följer av 6 kap. 7 § YGL när utgivaren, utan att först ha mottagit en underrättelse enligt 6 kap. 6 § YGL, tar bort informationen inom två veckor efter delgivning av en stämningsansökan som avser ansvar eller skadestånd för yttrandefrihetsbrott, såvida inte Justitiekanslern eller målsäganden gör antagligt att informationen började tillhandahållas ett år före delgivningen eller senare.

Justitiekanslern lade under året ned förundersökningar i flera ärenden angående hets mot folkgrupp sedan den ansvarige utgivaren efter underrättelse tagit bort informationen inom föreskriven tid (ett sådant ärende gällde 175 publiceringar). I några andra fall angående misstanke om hets mot folkgrupp, och i ett fall angående misstanke om grovt förtal, beslutade Justitiekanslern att lägga ned respektive förundersökning med hänvisning till grunderna för 6 kap. 6 och 7 §§ YGL. I dessa fall var regleringen om ansvarsbegränsning formellt sett inte tillämplig eftersom den ansvarige utgivaren tagit bort materialet utan föregående delgivning av underrättelse från Justitiekanslern.

Rättegångar

Justitiekanslern väckte åtal vid Stockholms tingsrätt för tryck- och yttrandefrihetsbrottet *grovt förtal* avseende uttalanden i en tryckt bok samt i ljud- och e-bokversioner av boken. Anledningen till att Justitiekanslern fann skäl att väcka allmänt åtal var att författaren av boken efter allmänt åtal tidigare hade dömts för grovt

förtal av samma målsägande avseende motsvarande förtalsuppgifter. Huvudförhandling i målet är planerad till mars 2022.

Göteborgs tingsrätt meddelade dom i ett mål angående tryckfrihetsbrottet *hets mot folkgrupp*. Åtalet avsåg en person som i ett fönster hängt upp en flagga med nazistmotiv i form av ett hakkors. Tingsrätten dömde den tilltalade för ringa fall av hets mot folkgrupp och bestämde påföljden till dagsböter. Domen har fått laga kraft.

Falu tingsrätt meddelade 2020 dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet *hets mot folkgrupp*. Åtalet avsåg innehållet i två artiklar på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade avseende en av artiklarna men ogillade åtalet i övrigt. Den tilltalade överklagade domen till Svea hovrätt, som fastställde tingsrättens dom. Den tilltalade överklagade domen till Högsta domstolen, som inte meddelade prövningstillstånd.

Örebro tingsrätt meddelade 2019 dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrotten *olaga våldsskildring* och *hets mot folkgrupp*. Åtalet avsåg bland annat tillhandahållandet på en webbplats av en film av en skjutning i en moské i Christchurch, Nya Zeeland. Tingsrätten dömde den tilltalade för olaga våldsskildring och för hets mot folkgrupp avseende en av artiklarna till fyra månaders fängelse. Både Justitiekanslern och den tilltalade överklagade domen till Göta hovrätt, som frikände den tilltalade från åtalet för olaga våldsskildring och ändrade påföljden till skyddstillsyn. Justitiekanslern överklagade domen till Högsta domstolen och yrkade att den tilltalade skulle dömas även för olaga våldsskildring och att påföljden, vid bifall till överklagandet i skuldfrågan, skulle skärpas. Högsta domstolen fann att det i och för sig var fråga om en olaga våldsskildring men ansåg att publiceringen hade skett i samband med nyhetsförmedling. Sammantaget ansågs våldsskildringen, såsom den kom till uttryck i filmen, inte vara av det slaget att intresset av att kunna publicera den inom ramen för nyhetsförmedlingen måste ge vika. Högsta domstolen fann således att gärningen varit försvarlig och fastställde därför hovrättens dom ("Filmen från Christchurch" NJA 2021 s. 498).

Falu tingsrätt meddelade dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet *hets mot folkgrupp*. Åtalet avsåg 18 artiklar och bilder som lagts upp på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade för hets mot folkgrupp i nio fall och ogillade åtalet i övrigt. Domen har fått laga kraft.

Falu tingsrätt meddelade vidare dom i ett mål angående yttrandefrihetsbrottet *hets mot folkgrupp*. Åtalet avsåg 41 artiklar och bilder som lagts upp på en webbplats. Tingsrätten dömde den tilltalade för hets mot folkgrupp i 22 fall och ogillade åtalet i övrigt. Den tilltalade har överklagat tingsrättens dom.

6 RÄTTSHJÄLP INKLUSIVE RÄTTEGÅNGAR

6.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020 ¹	2019
<i>Ingående balans</i>	60	24	39
<i>Inkomna ärenden</i>	2 377	2 262	2 042
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	2 437	2 286	2 081
<i>Avgjorda ärenden</i>	2 379	2 230	2 057
<i>Utgående balans</i>	58	60	24

Av samtliga ärenden som kommit in under året har rättshjälpsärenden utgjort 29 procent.

Justitiekanslerns uppgifter inom detta verksamhetsområde regleras i 45 § rättshjälpslagen (1996:1619), 8 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde samt i lagen (2005:73) om rätt för Justitiekanslern att överklaga vissa beslut.

I Domstolsverkets föreskrifter om rättshjälp (DVFS 2020:15) finns bestämmelser om när domstolar och vissa andra myndigheter ska underrätta Justitiekanslern om beslut angående rättshjälp m.m. Det rör sig bland annat om vissa beslut där rättshjälp har beviljats, beslut om byte av målsägandebitråde eller rättshjälpsbiträde och beslut genom vilket bland annat en offentlig försvarare eller ett målsägandebitråde har erhållit en sammanlagd ersättning om minst 150 000 kr inklusive mervärdesskatt.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättshjälpsärenden:

- Justitiekanslern ska bidra till en enhetlig rättspraxis på området.

Under 2021 har Justitiekanslern överklagat 66 beslut i olika rättshjälpsärenden. Överklagandena avsåg i stor omfattning beslut om ersättning för merkostnader till så kallade distansbiträden, inklusive beslut om förhandsbesked i sådana frågor.

Under året avslutades 50 rättegångar i ärenden rörande rättshjälp. I 39 av dessa ärenden bifölls Justitiekanslerns överklagande helt eller delvis. I sex av ärendena avslogs Justitiekanslerns överklagande. I fem fall återkallade Justitiekanslern sitt överklagande.

Under året avslutades 96 ärenden där Justitiekanslern på begäran av domstolar och Rättshjälpsnämnden yttrat sig. Högsta domstolen har under året meddelat två avgöranden där Justitiekanslern inträtt som motpart.

I ”Målsägandebiträdet i hovrätten III” NJA 2021 s. 694 gällde frågan förordnande av målsägandebitråde i högre rätt och betydelsen av att målsäganden framställt ett eget påföljdsyrkande. Högsta domstolen fann att ett målsägandebitråde skulle bi-

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

dra till att påföljdsyrkandet kunde behandlas på ett tillfredsställande sätt i hovrätten. Vid en helhetsbedömning, där hänsyn också togs till omständigheterna kring den åtalade gärningen och målsägandens ålder och relation till den tilltalade, fann Högsta domstolen att målsäganden kunde antas ha behov av ett målsägandebiträde även i hovrätten.

I ”Advokatens lokalkontor” NJA 2021 s. 520 var frågan om en offentlig försvarare med lokalkontor på domstolsorten hade rätt till ersättning för tidspillan och utlägg i samband med resa mellan huvudkontoret och domstolen. Högsta domstolen uttalade att det är det kontor som ligger närmast domstolen som gör utgångspunkt för vad som bör ersättas av allmänna medel. De sammanlagda reskostnaderna sett till uppdraget som helhet hade dock inte blivit högre av att advokaten påbörjat resorna vid huvudkontoret i stället för vid lokalkontoret. Advokaten tillerkändes därför begärd ersättning för tidspillan och utlägg.

7 ÖVRIGA RÄTTEGÅNGAR

7.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020	2019
<i>Ingående balans</i>	0	2	3
<i>Inkomna ärenden</i>	0	1	1
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	0	3	4
<i>Avgjorda ärenden</i>	0	3	2
<i>Utgående balans</i>	0	0	2

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål för rättegångar:

- Justitiekanslerns insats som företrädare för staten i rättegång ska kännetecknas av högsta kvalitet i arbetet med förberedelse och utförande av talan. Justitiekanslern ska medverka till att föra målen framåt. Kvalitetssäkring ska ske genom att ytterligare någon handläggare eller en byråchef vid behov deltar i förberedelsen och vid rättegången. Externa ombud ska även fortsättningsvis anlitas endast i undantagsfall.

Rättegångar i ärenden angående skadestånd, tryck- och yttrandefrihet samt rätts hjälp redovisas under respektive avsnitt. I detta avsnitt redovisas övriga rättegångar som bland annat avser avtalstvister och äganderättstvister.

Det finns inte några övriga rättegångar att redovisa under året.

7.2 VISSA EKONOMISKA UPPGIFTER

Kostnaderna och intäkter för staten i samband med rättegångar har under året uppgått till netto 1 084 tkr. Härav utgör kostnaderna för ombudsarvode i mål där Justitiekanslern har anlitat advokat 6 727 tkr. I en tvist där staten stämde i amerikansk domstol har Justitiekanslern återbetalats ombudskostnader om 6 285 tkr från de två myndigheter som var föremål för talan.

Under 2021 har Justitiekanslern erhållit ersättning avseende rättegångskostnader från motparter med 967 tkr inklusive ränta.

8 ÖVRIGA ÄRENDESLAG

8.1 ALLMÄNNA UPPGIFTER

	2021	2020 ¹	2019
<i>Ingående balans</i>	58	34	39
<i>Inkomna ärenden</i>	448	345	376
<i>Antal ärenden att handlägga</i>	506	379	415
<i>Avgjorda ärenden</i>	431	321	381
<i>Utgående balans</i>	71 ²	58	34

Verksamhetsområdet Övriga ärendeslag innefattar ärenden som redovisas under ärendegrupperna Integritet, Justitiekanslerns egen verksamhet, Advokatärenden, Remisser, Uppdrag från regeringen, Skrivelser till regeringen samt rättegångar där staten inte har blivit förelagd att avge svaromål.

I Justitiekanslerns verksamhetsplan anges följande specifika mål gällande advokatärenden respektive remisser:

- Justitiekanslern ska granska advokatsamfundets disciplinverksamhet genom att påkalla åtgärd eller överklaga beslut i de fall det från allmän synpunkt framstår som motiverat att ingripa.
- Justitiekanslerns remissvar ska bidra till att ny lagstiftning håller hög kvalitet. Remisser som behandlar Justitiekanslerns kärnområden ska prioriteras. Det gäller främst förslag som innefattar frågor om integritet, offentlighet och sekretess, tryck- och yttrandefrihet, skadeståndsrätt samt grundläggande fri- och rättigheter.

8.2 INTEGRITET

Justitiekanslerns uppgifter på detta verksamhetsområde regleras i kreditupplysningslagen (1973:1173) och inkassolagen (1974:182).

När Integritetsskyddsmyndigheten expedierar beslut enligt de nämnda lagarna ska en kopia av besluten överlämnas till Justitiekanslern som får överklaga sådana beslut för att ta till vara allmänna intressen. Under året inkom 38 ärenden. Ett ärende överklagades. I det fallet hade Integritetsskyddsmyndigheten avvisat ett inkassobolags ansökan om att upplåta ett gäldenärsregister till ett annat bolag inom samma koncern eftersom myndigheten ansåg att upplåtelsen kunde genomföras utan medgivande. Justitiekanslern ansåg i stället att myndigheten borde ha prövat ansökan i sak och begärde att målet skulle återförvisas dit. Integritetsskyddsmyndigheten medgav överklagandet och målet återförvisades till myndigheten av förvaltningsrätten.

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning.

² Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

8.3 JUSTITIEKANSLERNS EGEN VERKSAMHET

Under ärendegruppen Justitiekanslerns egen verksamhet registreras ärenden som rör organisation, budget, personal, lokaler, utlämnande av allmänna handlingar, arkivfrågor och information. Totalt har 194 ärenden registrerats under året.

8.4 ADVOKATÄRENDEN

Justitiekanslerns uppgifter och befogenheter vad gäller tillsynen över advokatväsendet regleras i 8 kap. rättegångsbalken och i stadgarna för Sveriges advokatsamfund. Syftet med Justitiekanslerns verksamhet är primärt att bidra till ett gott förtroende för advokatväsendet. Tillsynen utövas genom bevakning av Sveriges advokatsamfunds disciplinverksamhet.

Justitiekanslern har under året fått in och granskat beslut och i förekommande fall akter och andra handlingar från styrelsen, prövningsavdelningarna och disciplinnämnden i sådana ärenden där någon åtgärd mot en ledamot av samfundet har ifrågasatts. Några klagomål har också kommit in direkt till Justitiekanslern från enskilda.

Högsta domstolen meddelade under året beslut i ett ärende i vilket Justitiekanslern överklagat ett beslut fattat av disciplinnämnden. En advokat hade av disciplinnämnden tilldelats en varning med högsta straffavgift för att ha brutit mot god advokatsed genom att vid två tillfällen ha förmedlat information i strid med restriktioner som hade meddelats hans klient. Justitiekanslern yrkade att advokaten skulle uteslutas ur Advokatsamfundet. Högsta domstolen biföll Justitiekanslerns överklagande ("Advokaten och alibivittnet" NJA 2021 s. 576).

8.5 REMISSER

Under året har 143 remisser kommit in och 143 remissyttranden avgetts. 21 remissärenden fanns i balans vid årets slut.

Fem av remissyttrandena, vilka bedömts vara av särskilt intresse, har lagts ut på Justitiekanslerns webbplats under året:

- Betänkandet Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (SOU 2021:68)
- Betänkandet En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (SOU 2021:35)
- Betänkandet Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46)
- Promemorian Förbättrad kontroll av ersättningsanspråk i brottmål där åtal inte har väckts
- Betänkandet En europeisk åklagarmyndighet i Sverige (SOU 2020:74)

8.6 UPPDRAG FRÅN OCH SKRIVELSER TILL REGERINGEN

Justitiekanslern har sedan 2003 regeringens uppdrag att företräda Sverige i möten inom de internationella oljeskadefonderna. Justitiekanslern har under året företrätt Sverige vid två möten. Uppdraget redovisas till regeringen genom skriftliga rapporter.

Ingen framställan till regeringen har gjorts under året.

9 KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Att arbeta hos Justitiekanslern är attraktivt och kvalificerade personer söker lediga anställningar här.

Justitiekanslern deltar varje år i det rekryteringsprogram som riktar sig till blivande assessorer vid samtliga överrätter, det så kallade Stockholmspaketet. På grund av pandemin ställdes dock detta in under året. Justitiekanslern tog emot yngreföreningen vid Svea hovrätt för att berätta om verksamheten och möjligheten att arbeta vid myndigheten. Det förekommer en hel del underhandsförfrågningar om kommande vakanser och om möjligheten till anställning hos Justitiekanslern.

Av medarbetarna på den administrativa enheten har flertalet tidigare erfarenhet av arbete vid domstol eller på andra myndigheter inom rättsväsendet.

Personalomsättningen har varit förhållandevis hög under året. Åtta personer, varav en byråchef, sex föredragande och en jurist, avslutade sina anställningar här. Två byråchefer, åtta föredragande, två jurister och en lokalvårdare påbörjade sina anställningar under året. Med anledning av en investeringstvist har dessutom två experter deltidsanställts. Vidare har fyra föredragande rekryterats, vilka påbörjar sina respektive anställningar under 2022.

Ett antal personer har varit tjänstlediga under året.

Antalet årsarbetskrafter uppgick under 2021 till 40. Vid utgången av 2021 var 34 kvinnor och 14 män anställda på myndigheten.

Tabell 1¹

Balanserade, inkomna och avgjorda ärenden 2021

GRUPPNR	Ing bal 2021	Ink 2021	Ink 2020	Ink 2019	Avgj 2021	Avgj 2020	Avgj 2019	Utg bal 2021
TILLSYN	55	1 103	1 126	1 141	1 113	1 106	1 149	57
Anmälan från enskild	41	607	650	676	618	634	681	37
Anmälan från myndighet	0	0	2	1	0	2	3	0
Oklara yrkanden	4	239	213	197	239	212	199	8
Initiativärenden	5	9	6	18	8	8	15	7
Tillsynsprojekt	2	3	2	8	2	2	6	3
Inspektioner	0	0	0	1	0	0	1	0
Ansvarsnämnder	1	23	26	23	23	25	26	1
Ärendeförteckningar	2	222	227	217	223	223	218	1
TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET	82	335	351	367	365	304	387	49
Tryck- och yttrandefrihet	56	335	333	358	348	302	364	40
Radio- och tv-lagen	0	0	0	1	0	1	0	0
Rättegångar	26	0	18	8	17	1	23	9
SKADESTÅND	1 336	3 751	3 730	3 555	3 259	3 266	3 751	1 837
Frihetsberövandelagen	727	2 363	2 318	2 091	1 986	2 037	2 216	1 105
Personuppgiftsbehandling	49	85	123	120	99	105	126	35
Skadeståndslagen	471	1 175	1 154	1 212	1 035	990	1 271	619
Säkerhetskontroll	2	5	0	4	2	2	0	5
Rättegångar	68	32	32	28	35	35	39	65
Återkrav frihetsinskränkning	0	0	0	0	0	0	0	0
Omprövning frihetsinskränkning	19	82	95	92	94	86	94	7
Samråd myndigheter	0	9	8	8	8	11	5	1
ÖVRIGA RÄTTEGÅNGAR	0	0	1	1	0	3	2	0
INTEGRITET	1	38	52	58	38	51	59	1
Kreditupplysningslagen	0	4	0	3	3	0	3	1
Inkassolagen	1	34	52	55	35	51	56	0
ÖVRIGT	57	410	293	318	393	270	322	70
JK:s egen verksamhet	30	194	110	172	176	101	178	44
Advokatärenden	5	46	47	33	47	43	35	4
Remisser	21	143	117	92	143	107	88	21
Uppdrag från regeringen	1	4	1	2	4	0	2	1
Skrivelser till regeringen	0	0	0	1	0	1	0	0
Rättegångar utan svaromål	0	23	18	18	23	18	19	0
RÄTTSHJÄLP	60	2 377	2 262	2 042	2 379	2 230	2 057	58
Rättshjälp ersättning	12	2 236	2 102	1 913	2 233	2 086	1 916	15
Begäran om yttrande	38	81	114	93	96	100	98	23
Rättegångar	10	60	46	36	50	44	43	20
SUMMA	1 591	8 014	7 815	7 482	7 547	7 230	7 727	2 072

¹ Avvikelser gentemot tidigare årsredovisningar följer av justeringar vid en slutlig avstämning. Avvikelsen mellan summan av ingående balans plus inkomna ärenden minus avgjorda ärenden och utgående balans beror på att vissa avgjorda ärenden öppnats på nytt.

Tabell 2

Inkomstår för den utgående balansen av ärenden 2021

GRUPPNR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Summa
TILLSYN	0	0	0	0	0	0	4	53	57
Anmälan från enskild							3	34	37
Anmälan från myndighet								0	0
Oklara yrkanden								8	8
Initiativärenden							1	6	7
Tillsynsprojekt								3	3
Inspektioner								0	0
Ansvarsnämnder								1	1
Ärendeförteckningar								1	1
TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET	0	0	0	0	0	2	14	33	49
Tryck- och yttrandefrihet							7	33	40
Radio- och tv-lagen								0	0
Rättegångar						2	7	0	9
SKADESTÅND	1	0	0	26	0	9	55	1 743	1 837
Frihetsberövandelagen							1	1 104	1 105
Personuppgiftsbehandling							5	30	35
Skadeståndslagen						3	39	577	619
Säkerhetskontroll								5	5
Rättegångar	1			26		6	10	19	65
Återkrav frihetsinskränkning								0	0
Omprövning frihetsinskränkning								7	7
Samråd myndigheter								1	1
ÖVRIGA RÄTTEGÅNGAR	0	0	0	0	0	0	0	0	0
INTEGRITET	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Kreditupplysningslagen								1	1
Inkassolagen								0	0
ÖVRIGT	0	0	0	2	0	0	6	62	70
JK:s egen verksamhet				2			6	36	44
Advokatärenden								4	4
Remisser								21	21
Uppdrag från regeringen								1	1
Skrivelser till regeringen								0	0
Rättegångar								0	0
RÄTTSHJÄLP	0	0	1	0	0	0	0	57	58
Rättshjälp ersättning								15	15
Begäran om yttrande			1					22	23
Rättegångar								20	20
SUMMA	1	0	1	28	0	11	79	1 949	2 072

Tabell 3

Resultatindikatorer utifrån Justitiekanslerns mål för handläggningstider per den 31 december 2021, enligt myndighetens verksamhetsplan för 2021

Ärendekategori	Mål	Antal ärenden där målet ej uppfylls			Antal avgjorda ärenden totalt		
		2021	2020	2019	2021	2020	2019
TILLSYN							
Enkla	Avslutas inom 1 månad	4	9	1	596	589	837
Remittering eller utredning krävs	Avslutas inom 10 månader	3	4	0	22	52	46
Ärendeförteckningar	Avslutas senast 30 juni	1	8	5	223	223	220
Inspektionsärenden	Avslutas inom 6 veckor efter inspektionen	0	0	0	0	0	1
Tillsynsprojekt	Avslutas inom tre månader efter att underlag inhämtats	1	0	1	2	2	4
TRYCK- OCH YTTRANDEFRIHET							
	Beslut fattas inom 1 månad	6	3	0	349	304	364
SKADESTÅND							
Anspråk enligt skadeståndslagen m.m. (gruppnr 4.2, 4.3.1, 4.3.2 och 4.4)	Avslutas inom 12 månader	47	28	3	1 136	1 098	1 398
Anspråk enligt frihetsberövandelagen (inklusive omprövningar)	Avslutas inom 4 månader	328	51	8	2 080	2 122	2 309

RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	2021	2020
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	51 226	58 223
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	6 294	9
Intäkter av bidrag		151	302
Finansiella intäkter	3	2	0
Summa		57 673	58 534
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-40 514	-40 155
Kostnader för lokaler		-6 065	-6 125
Övriga driftkostnader	5	-10 108	-11 798
Finansiella kostnader	6	-1	0
Avskrivningar och nedskrivningar		-985	-455
Summa		-57 673	-58 534
Verksamhetsutfall		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		78 414	98 803
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	7	694	446
Finansiella intäkter	8	36	80
Lämnade bidrag	9	-79 259	-99 735
Saldo		-114	-406
Årets kapitalförändring	10	-114	-406

BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	2021-12-31	2020-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	0	0
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	12	515	843
Summa		515	843
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	13	572	659
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	14	1 061	794
Summa		1 633	1 453
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos andra myndigheter	15	234	397
Övriga kortfristiga fordringar	16	502	626
Summa		737	1 023
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	17	2 010	2 015
Summa		2 010	2 015
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	18	4 010	4 465
Summa		4 010	4 465
SUMMA TILLGÅNGAR		8 905	9 800
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	19	607	1 014
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-114	-406
Summa		494	607
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	0	275
Övriga avsättningar	21	293	219
Summa		293	493
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	22	2 148	2 297
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	23	1 499	1 158
Leverantörsskulder		203	699
Övriga kortfristiga skulder	24	1 051	982
Summa		4 901	5 136
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	25	3 217	3 563
Summa		3 217	3 563
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		8 905	9 800
Ansvarförbindelser			
Övriga ansvarförbindelser	26	24 750 000	0
Summa		24 750 000	0

ANSLAGSREDOVISNING

Redovisning mot anslag

Anslag (tkr)	Ingående över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl.- brev	Indrag- ning	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp	
	Not						
Utgiftsområde 1 6:2 Justitiekanslern - anslagspost 1 Justitiekanslern	27	945	53 243	0	54 188	-52 323	1 865
- anslagspost 2 Uppdrag att bevaka statens rätt i ingångna	28	0	25 000	0	25 000	-4 304	20 696
Utgiftsområde 4 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar - anslagspost 1 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	29	6 938	94 987	-6 938	94 987	-73 028	21 959
Summa		7 883	173 230	-6 938	174 175	-129 655	44 520

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § förordningen om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 25 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Kostnadsräddig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr.o.m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2020, 78 tkr, har år 2021 minskat med 14 tkr.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år.

Om den ekonomiska livslängden understiger tre år får anskaffningen ändå klassas som en anläggningstillgång om kostnadsfördelningen över tid annars skulle påverkas väsentligt.

Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 75 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till 10 år, dock längst den återstående hyresperioden.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod och avskrivningen under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Systemapplikationer och licenser Datorer och kringutrustning
5 år	Egenutvecklade IT-system Maskiner och tekniska anläggningar
10 år	Övriga inventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag

	Ersättningar i tkr
Mari Heidenborg, justitiekansler	1 504
Förmåner	1
Anders Lindgren, byråchef Justitiekanslern	597
Förmåner	2
Daniel Kjellgren, byråchef Justitiekanslern	1 064
Förmåner	1
Anna Falk, byråchef Justitiekanslern	1 030
Förmåner	1
Anna Erman, byråchef Justitiekanslern (slutade under året)	443
Förmåner	1
Anneli Skoglund, byråchef	908
Förmåner	0
Martin Mörk, byråchef (började i oktober)	253
Förmåner	0
Britt-Mari Lundberg (slutade i januari)	28
Förmåner	0

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro	2021	2020
Totalt	2,4	4,1
Andel 60 dagar eller mer	34,5	76,6
Kvinnor	2,9	5,5
Män	1,3	1,0
Anställda –29 år	–	–
Anställda 30 år–49 år	2,5	3,2
Anställda 50 år–	2,8	6,7

Sjukfrånvaro för gruppen 29 år eller yngre lämnas inte eftersom antalet anställda i gruppen är under tio personer.

Noter (tkr) Resultaträkning

Not 1 Intäkter av anslag	2021	2020
Intäkter av anslag	51 226	58 223
Summa	51 226	58 223
Utgifter i anslagsredovisningen	-129 655	-157 025
Saldo	-78 429	-98 803
Saldot består av:		
Minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.	14	0
Utgiftsområde 04 1:13 Ramanslag Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. Redovisning i transfereringsavsnittet	78 414	98 803
Summa	78 429	98 803

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2021	2020
Intäkter av offentligrättsliga avgifter	9	9
Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	6 285	0
Summa	6 294	9

Ökningen av övriga intäkter jämfört med motsvarande period föregående år beror på att Justitiekanslern fått tillbaka tidigare betalda ombudskostnader i en tvist som hanterades av amerikanska ombud från de två myndigheter som tvisten rörde. Motsvarande kostnad har redovisats som konsulttjänster. Se not 5 "Advokatkostnader i samband med rättegångar".

Not 3 Finansiella intäkter	2021	2020
Övriga finansiella intäkter	2	0
Summa	2	0

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.

Not 4 Kostnader för personal	2021	2020
Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	24 715	24 314
<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	16	109
Sociala avgifter	14 999	15 234
Övriga kostnader för personal	800	608
Summa	40 514	40 155

Not 5 Övriga driftskostnader	2021	2020
Reparationer och underhåll	115	48
Offentligrättsliga avgifter, skatter och kundförluster	18	29
Resor, representation och information	307	87
Köp av varor	659	289
Köp av tjänster	3 854	4 158
Advokatkostnader i samband med rättegångar	5 153	7 188
Summa	10 108	11 798

Not 6 Finansiella kostnader	2021	2020
Övriga finansiella kostnader	1	0
Summa	1	0

Räntesatsen för ränte- och avstakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.

Not 7 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2021	2020
Ersättningar från motparter för statens rättegångskostnader	808	852
Periodiseringskonto, övriga erhållna medel	-114	-406
Summa	694	446

Not 8 Finansiella intäkter	2021	2020
Ränta på ersättningar från motparter för statens rättegångskostnader	36	80
Summa	36	80

Not 9 Lämnade bidrag	2021	2020
Ersättning vid frihetsinskränkning m.m.	79 259	99 735
Summa	79 259	99 735

Not 10 Årets kapitalförändring	2021	2020
Värdering regressfordringar	114	406
Summa	114	406

Balansräkning

Not 11 Balanserade utgifter för utveckling	2021-12-31	2020-12-31
Ingående anskaffningsvärde	205	205
Summa anskaffningsvärde	205	205
Ingående ackumulerade avskrivningar	-205	-205
Summa ackumulerade avskrivningar	-205	-205
Utgående bokfört värde	0	0

Not 12 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2021-12-31	2020-12-31
Ingående anskaffningsvärde	1 316	412
Årets anskaffningar	0	904
Summa anskaffningsvärde	1 316	1 316
Ingående ackumulerade avskrivningar	-473	-412
Årets avskrivningar	-328	-61
Summa ackumulerade avskrivningar	-801	-473
Utgående bokfört värde	515	843

Not 13 Förbättringsutgifter på annans fastighet	2021-12-31	2020-12-31
Ingående anskaffningsvärde	3 423	3 244
Årets anskaffningar	0	179
Summa anskaffningsvärde	3 423	3 423
Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 764	-2 569
Årets avskrivningar	-88	-194
Summa ackumulerade avskrivningar	-2 851	-2 764
Utgående bokfört värde	572	659

Not 14 Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2021-12-31	2020-12-31
Ingående anskaffningsvärde	7 047	6 145
Årets anskaffningar	837	902
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-841	0
Summa anskaffningsvärde	7 043	7 047
Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 253	-6 053
Årets avskrivningar	-570	-200
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	841	0
Summa ackumulerade avskrivningar	-5 982	-6 253
Utgående bokfört värde	1 061	794

Not 15 Fordringar hos andra myndigheter	2021-12-31	2020-12-31
Fordran ingående mervärdesskatt	234	397
Summa	234	397

Not 16 Övriga kortfristiga fordringar	2021-12-31	2020-12-31
Fordringar hos anställda	9	18
Nominell fordran rättegångskostnader	2 296	2 139
Reservation för osäker fordran	-1 802	-1 531
Summa	502	626

Not 17 Förutbetalda kostnader	2021-12-31	2020-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	1 457	1 431
Övriga förutbetalda kostnader	553	584
Summa	2 010	2 015

Not 18 Avräkning med statsverket	2021-12-31	2020-12-31
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	4 784	4 042
Redovisat mot anslag	129 655	157 025
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-130 259	-156 283
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	4 180	4 784
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	78	78
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-14	0
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	64	78
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
Ingående balans	-397	-217
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	10 969	6 691
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-141 064	-163 155
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	130 259	156 283
Övriga skulder på statens centralkonto	-234	-397
Summa Avräkning med statsverket	4 010	4 465

Not 19 Myndighetskapital	2021-12-31	2020-12-31
---------------------------------	-------------------	-------------------

Specifikation förändring av myndighetskapitalet

	Balanserad kapitalförändring, förändring varulager	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2020	1 014	-406	609
Rättelser	0	0	0
Ingående balans 2021	1 014	-406	609
Föregående års kapitalförändring	-406	406	0
Årets kapitalförändring	0	-114	-114
Summa årets förändring	-406	292	-114
Utgående balans 2021	607	-114	494

Not 20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2021-12-31	2020-12-31
---	-------------------	-------------------

Ingående avsättning	275	368
Årets pensionskostnad	-275	-193
Årets pensionsutbetalningar	0	100
Utgående avsättning	0	275

Not 21 Övriga avsättningar	2021-12-31	2020-12-31
-----------------------------------	-------------------	-------------------

Avsättning för lokalt omställningsarbete

Ingående balans	219	147
Årets förändring	75	71
Summa utgående balans	293	219

Myndigheten har inte planerat att nyttja avsättningen påföljande år

Not 22 Lån i Riksgäldskontoret	2021-12-31	2020-12-31
---------------------------------------	-------------------	-------------------

Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.

Ingående balans	2 297	659
Under året nyupptagna lån	837	2 093
Årets amorteringar	-985	-455
Utgående balans	2 148	2 297

Beviljad låneram enligt regleringsbrev	3 000	3 000
Utnyttjad låneram inklusive finansiell leasing	2 148	2 297

Not 23 Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2021-12-31	2020-12-31
---	-------------------	-------------------

Utgående mervärdesskatt	78	0
Arbetsgivaravgifter	669	607
Leverantörsskulder andra myndigheter	752	551
Summa	1 499	1 158

Not 24 Övriga kortfristiga skulder	2021-12-31	2020-12-31
---	-------------------	-------------------

Personalens källskatt	1 047	961
Övrigt	4	21
Summa	1 051	982

Not 25 Upplupna kostnader	2021-12-31	2020-12-31
----------------------------------	-------------------	-------------------

Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	3 028	3 183
Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	0	103
Övriga upplupna kostnader	189	277
Summa	3 217	3 563

Not 26 Ansvarsförbindelser	2021-12-31	2020-12-31
Övriga ansvarsförbindelser		
Anspråk på skadestånd mot staten avseende påstående om överträdelse av Energistadgefördraget, unionsrätten samt Europakonventionen. Käranden är ett bolag som verkar inom gruvnäringen och som begär ersättning med ett belopp uppskattat till 18 miljarder kronor. Staten har i mars 2020 tillbakavisat kravet bland annat på grund av att bolaget inte omfattas av Energistadgefördraget. Bolaget har därefter inte återkommit i fråga om det avser att gå vidare med sitt anspråk.	18 000 000	0
Anspråk enligt ett bilateralt investeringsskyddsavtal mellan Sverige och Kina. Under 2021 har regeringen uppdragit åt Justitiekanslern att bevaka statens rätt i fråga om ett kinesiskt bolag som gjort en formell underrättelse om en investeringstvist enligt nämnda avtal. Bolagets anspråk uppgår till 5,2 miljarder kronor för tiden 2021–2025 med noteringen att den slutliga skadan kommer att bli avsevärt högre. Staten har inte godtagit kravet.	5 200 000	0
Anspråk på ersättning med anledning av erlagd mervärdesskatt på posttjänster. En bank begär med stöd av unionsrätten återbetalning av skatt alternativt unionsrättsligt skadestånd från staten på grund av brister i svensk lagstiftning. Bankens anspråk mot staten uppgår till drygt 550 miljoner kronor samt ränta. Staten bestrider bankens talan. Målet pågår vid tingsrätt och huvudförhandling planeras äga rum under första kvartalet 2022.	550 000	0
Anspråk på ersättning för överträdelse av den unionsrättsliga etableringsfriheten. Ett energibolag begär skadestånd av staten med drygt en miljard kronor samt ränta för att bolaget har vägrats ränteavdrag på grund av lagstiftning som stått i strid med unionsrätten. Staten bestrider bolagets talan. Sedan tingsrätten i juli ogillat käromålet har bolaget överklagat domen till hovrätten, där skriftväxling mellan parterna nu äger rum.	1 000 000	0
Summa	24 750 000	0

Anslagsredovisning

Not 27 Utgiftsområde 01 6:2 ramanslag - anslagspost 1 Justitiekanslern

Justitiekanslern får enligt regleringsbrevet disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3% av föregående års tilldelning 52 550 tkr.

Beviljad anslagskredit 1 597 tkr
 Anslaget är icke räntebärande

Not 28 Utgiftsområde 01 6:2 ramanslag
**- anslagspost 2 Uppdrag att bevaka statens rätt i ingångna investerings-
skyddsavtal**

Att anslagssparandet överstiger tio procent beror på de stora osäkerheterna gällande ärendets utveckling. Justitiekanslern har under året haft en nära dialog med Justitiedepartementet gällande dessa osäkerheter.

Myndigheten får disponera hela det ingående överföringsbeloppet från föregående år enligt regleringsbrevet.

Not 29 Utgiftsområde 04 1:13 ramanslag
- anslagspost 1 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Att anslagssparandet överstiger tio procent beror på svårigheten att prognosticera anslaget. Enstaka ärenden kan föranleda mycket stora utbetalningar och om kostnaderna visar sig överskrida det beslutade anslaget kan staten inte undandra sig att utge ersättning.

Enligt regeringsbeslut 2021-06-23 (Ju 2021/02430 [delvis]) har Justitiekanslern tilldelats ytterligare 55 000 tkr.

Beviljad anslagskredit 1 199 tkr
Anslaget är icke räntebärande

	2021	2020
1. Ersättning vid frihetsinskränkning	70 870	70 601
2. Frihetsinskränkning, ombudskostnader	2 032	2 049
3. Frihetsinskränkning, kostnad i samband med rättegång	100	168
Skadestånd m.m. i andra fall		
1. Skadestånd m.m. i övriga ärenden	9	0
2. Ombudskostnader investeringstvist	0	5 556
3. Kostnader i samband med statens rättegångar	984	23 441
4. Kostnader i samband med rättegång inför internationell domstol m.m.	0	5 166
5. Kostnad för förundersökning i brottmål	0	0
Rättegångskostnader, ersättning från motpart	-967	-932
	73 028	106 049

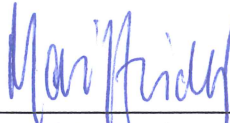
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

(tkr)	2021	2020	2019	2018	2017
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	3 000	3 000	3 000	3 000	4 000
Utnyttjad	2 148	2 297	659	1 408	2 363
Kontokrediter Riksgäldskontoret (ej tillämpligt)					
Räntekonto Riksgäldskontoret (ej tillämpligt)					
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	9	9	16	5	11
Anslagskredit					
Beviljad kredit anslag 01 6:2 anslagspost 1	1597	1 576	1 500	1 487	1 462
Utnyttjad	0	0	629	0	0
Beviljad kredit anslag 01 6:2 anslagspost 2	750				
Utnyttjad	0				
Beviljad kredit anslag 04 1:13 anslagspost 1	1199	1 199	1 199	1 199	1 200
Utnyttjad	0	0	0	459	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande anslag 01 6:2 anslagspost 1	1 865	945	0	1 844	4 938
Anslagssparande anslag 01 6:2 anslagspost 2	20 696				
Anslagssparande anslag 04 1:13 anslagspost 1	21 959	6 938	156	0	13 664
Bemyndiganden (ej tillämpligt)					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	40	38	41	41	34
Medelantalet anställda (st)*	46	47	47	48	41
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 417	1 528	1 441	1 228	1 380
Kapitalförändring					
Årets	-114	-406	608	-296	80
Balanserad	607	1 014	406	702	622

* I beräkningen av medelantalet anställda är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2022-02-22

Mari Heidenborg
justitiekansler